

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J. D.
przeciwko E. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 czerwca 2020 r.,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 22 października 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 22 października 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił, na skutek apelacji powoda J. D., wyrok Sądu Okręgowego w L. z 19 lutego 2018 r., w sprawie przeciwko E. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o zapłatę oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny wskazał, że u podstaw rozstrzygnięcia kasatoryjnego legło przyjęcie, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Zdaniem Sądu drugiej instancji powód domagał się od pozwanego zapłaty kwoty 370 172,64 zł wraz z odsetkami, tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie przez pozwanego

umowy o roboty budowlane. Nienależyte wykonanie umowy miało polegać na bezpodstawnym skorzystaniu przez pozwanego z przewidzianej kontraktem możliwości zaspokojenia się z udzielonej powodowi przez (...) Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. w W. gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania umowy. Powód wskazywał na brak po stronie pozwanej podstaw do odstąpienia od umowy stron i wystąpienia do gwaranta o wypłatę przedmiotowej kwoty gwarancji.

W ocenie Sądu drugiej instancji Sąd Okręgowy nie zbadał merytorycznie tak określonej istoty żądania, nie wypowiedział się w ogóle na temat podstaw i zasadności skorzystania przez pozwanego z udzielonej powodowi gwarancji należytego wykonania umowy i oddalił w całości powództwo, wychodząc z założenia, że w dniu 15 września 2015 r. doszło pomiędzy stronami do zawarcia umowy o zwolnienie pozwanego z długu. Sąd pierwszej instancji, przyjmując przedwcześnie założenie, iż pisemne oświadczenie powoda z 15 września 2015 r. stanowiło element uregulowanej w art. 508 K.c. umowy o zwolnienie pozwanego z długu, a tym samym niwelowało wszelkie przyszłe rozliczenia stron powstałe na tle umowy z 26 kwietnia 2012 r., uchylił się od rozpoznania istoty sprawy i zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu.

2. Na powyższy wyrok zażalenie złożyła pozwana, wskazując na naruszenie art. 386 § 4 K.p.c. Wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Rozpoznając przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub 4 K.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w przypadku nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, a zatem, czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu zażalenia jest

istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku (postanowienia) kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 marca 2019 r., IV CZ 94/18, niepubl.), stąd w zależności od wyniku tej oceny Sąd Najwyższy albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok (postanowienie) (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl.; postanowienia Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2014 r., I CZ 48/14, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2018 r., I CZ 22/18, niepubl.; postanowienia Sądu Najwyższego z 28 marca 2018 r., V CZ 18/18, niepubl.).

4. Zażalenie pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny prawidłowo bowiem przyjął, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Do nierozpoznania istoty sprawy, jak się przyjmuje w piśmiennictwie oraz orzecznictwie, dochodzi w razie niezbadania przez sąd materialnej przesłanki żądania powoda, wskutek - zazwyczaj - bezpodstawnego stwierdzenia braku pozytywnej przesłanki jurysdykcyjnej (legitymacji procesowej strony, interesu prawnego w wytoczeniu powództwa) lub przyjęcia istnienia negatywnej przesłanki jurysdykcyjnej (skuteczności zarzutu przedawnienia dochodzonego roszczenia, naturalnego charakteru zobowiązania z innej przyczyny niż wskutek podniesienia zarzutu przedawnienia, sprzeczności powództwa ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego, uprzedniego zrzeczenia się dochodzonego roszczenia) albo, raczej wyjątkowo, wydania wyroku w innej sprawie niż przedstawiona w powództwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 września 2015 r., II CZ 52/15, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2019 r., I CSK 264/18, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się również, że do nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji dochodzi w razie zaniechania - obojętnie, z jakiej przyczyny - zbadania przez sąd pierwszej instancji materialnej przesłanki żądania powoda (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

28 marca 2018 r., IV CZ 11/18, niepubl.). Do takiej sytuacji doszło w rozpoznawanej sprawie. Sąd Okręgowy nie zbadał merytorycznie istoty żądania powoda, który wskazywał na nienależyte wykonanie przez pozwanego umowy o roboty budowlane z 26 kwietnia 2012 r. Sąd pierwszej instancji podał, że doszło pomiędzy stronami do zawarcia umowy o zwolnienie pozwanego z długu. Wyrok Sądu Okręgowego nie odnosił się więc wprost do żądań powoda i nie przesądził kwestii ich zasadności. Trafna była więc konstatacja Sądu Apelacyjnego, że w sprawie doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Brak dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania powoda wymagałby poczynienia kluczowych dla dokonania takiej oceny ustaleń faktycznych po raz pierwszy w instancji odwoławczej. W takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw.

jw